

La trampa del dret a decidir

El gir sobiranista és una argúcia de CiU, que en el fons vol tornar a l'època del peix al cove

JOAQUIM COLL, historiador

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 11 de setembre del 2010

Hi ha expressions que de forma imprevisible fan fortuna, sovint no tenen un significat gaire precís i, per tant, es presten a fer-ne interpretacions diverses. Des de fa uns anys, el dret genèric a decidir sobre el que sigui s'ha transformat en una reinvenió bastant descafeïnada de la vella consigna favorable a l'autodeterminació de Catalunya, una exigència que, recordem-ho, va caure progressivament en desús quan es va culminar la transició. La normalitat democràtica convertia aquesta demanda en una mica absurda perquè els catalans vam passar a elegir periòdicament entre partits i coalicions més o menys autonomistes, nacionalistes o federalistes.

El panorama polític català va començar a canviar el 1999 i, sobretot, ho va fer el 2003, quan ERC va obtenir 23 diputats autonòmics i el PSC va guanyar per segona vegada les eleccions en nombre de vots, i en aquesta ocasió va poder formar Govern mitjançant un acord tripartit d'esquerres. La nova ERC liderada per Carod-Rovira no amagava el seu independentisme malgrat que sabia que el seu desig no es materialitzaria demà passat ni l'altre. CiU se'n va anar a l'oposició, desacreditada entre el seu electorat més nacionalista per vuit anys de pactes amb un PP rabiosament espanyolista. El resultat va ser, per una banda, que els socialistes catalans, durant molts anys vilipendiats pel seu vincle amb el PSOE, van passar a ocupar una part substancial de la centralitat catalanista, i, per una altra, que ERC es va convertir en una opció

electoral útil que combinava radicalitat independentista i pragmatisme polític.

D'aquesta manera, el famós pal de paller que Jordi Pujol havia construït hàbilment durant dues dècades va patir un seriós revés. El partit més gran de la federació nacionalista, CDC, va haver de trobar nous arguments i, a partir del 2006, va pensar ni més ni menys que a refundar el catalanisme. L'any següent, Artur Mas va convocar la casa gran i mitjançant un joc de paraules va decidir que havia arribat el moment de «substituir la defensa de l'autonomia o de l'autogovern pel dret a decidir en tot allò que ens és propi», va solemnitzar. Es tractava d'una fórmula copiada del nacionalisme basc, que podia expressar una gran radicalitat política al matí però que a la nit no comprometia a res. Amb això Mas donava per superat l'autonomisme però sense avalar un projecte polític independentista. Així, els convergents pretenien, sacsejant les aigües del catalanisme, desplaçar de la centralitat el PSC i robar una part del perfume rupturista a ERC. Encara que amb això afavorien, com així ha estat, el creixement sociològic de l'independentisme.

VisT EN en perspectiva, els dirigents de CDC han demostrat ser uns hàbils il·lusionistes. Les circumstàncies els han estat favorables. La foto final que avui ens queda de tot el procés de reforma estatutària és la d'un sonor fracàs, encara que és una imatge falsa, alimentada pels interessos polítics d'uns i la miopia dels altres. La manifestació multitudinària del 10 de juliol va ser l'apogeu d'aquesta nova consigna sens dubte atractiva però radicalment vàcua anomenada dret a decidir. Perquè en realitat aquesta fórmula per ella mateixa no duu enlloc. Reclamar l'autodeterminació únicament té sentit si es té un autèntic interès per exercir aquest dret amb l'objectiu de trencar, de separar-se,

en aquest cas, de la resta d'Espanya. Però si no es té un projecte polític independentista, com és el cas de CiU, aleshores només serveix altres objectius, purament de màrqueting electoral. M'imagino que els independentistes autèntics no esperen que es canviï un dia la Constitució per incloure aquest dret i llavors poder exercir-lo. Aquells que en realitat desitgen la secessió, tant si són de dretes com d'esquerres, lluiten per aconseguir una majoria social i política al Parlament de Catalunya que un dia els permeti proclamar la separació de forma unilateral per després ratificar-la en referèndum. Tot el que no sigui això és marejar la perdiu.

A la meua manera de veure, la consigna del dret a decidir que esgrimeix ara CiU significa el pas de l'autonomisme sempre insatisfet que durant 23 anys va practicar amb gran mestria Pujol a la retòrica sobiranista però impotent de Mas. Per això, aquest gir sobiranista no és altra cosa que una argúcia, una trampa, mitjançant la qual oposar-se a la proposta federal dels socialistes. Malgrat la fermesa política de José Montilla, és cert que al socialisme català li ha faltat potència discursiva. A més a més, les veus que dins del PSC proposen trencar amb el PSOE reflecteixen desorientació i un cert complex d'inferioritat davant del nacionalisme. Mentrestant, l'oferta electoral de l'independentisme s'ha fragmentat a causa de rivalitats personals, i és per la dreta on a ERC li apareix ara un seriós competidor: el secessionisme populista de Joan Laporta. Tot apunta que el principal beneficiari d'aquesta divisió serà CiU. Els convergents hauran de seguir pescant en les aigües del radicalisme, amb propostes com la del concert econòmic, encara que en el fons no volen altra cosa que tornar als bons temps del peix al cove. Tindrem temps per anar-ho comprovant.